

Citation for published version

Albaigés, B. [Bernat]. Ferrer-Esteban, G. [Gerard]. (2012). L'èxit educatiu a Catalunya. Indicadors dels sistemes educatius. Escola catalana, 478, 20-21.

Handle

<http://hdl.handle.net/10609/149310>

Document Version

This is the Accepted Manuscript version.

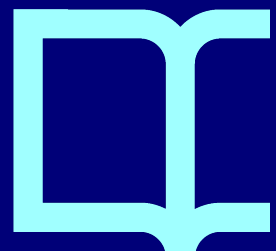
The version published on the UOC's O2 Repository may differ from the final published version.

Copyright

© Duke University Press

Enquiries

If you believe this document infringes copyright, please contact the UOC's O2 Repository administrators: repositori@uoc.edu

Albaigés, B. Ferrer-Esteban, G. (2012). L'èxit educatiu a Catalunya. Indicadors dels sistemes educatius. *Escola catalana*, 478, 20-21.

L'èxit educatiu a Catalunya. Indicadors dels sistemes educatius

Bernat Albaigés Blasi

Gerard Ferrer Esteban

L'èxit educatiu no només s'ha d'entendre en clau de rendiment acadèmic. Per parlar d'èxit educatiu ens hem de referir sens dubte a l'eficàcia global del sistema, però és també necessari parlar d'equitat, de participació i adhesió a l'educació, de capacitat de gestionar exitosament les transicions educatives o dels beneficis que la inversió en educació ofereix en termes de construcció social i creixement de l'economia. A Catalunya, una d'aquestes dimensions, l'equitat educativa, en condiciona la resta. Tant es així que actuar sobre l'equitat hauria de ser una de les estratègies clau per a millorar l'èxit educatiu a Catalunya.

La comparativa internacional no situa el nostre país en una posició especialment negativa si hom aborda l'anàlisi de l'èxit educatiu des de la perspectiva del *rendiment acadèmic*. Així, Catalunya compta amb uns resultats a les darreres proves PISA (2009) entre l'alumnat de 15 anys més positius que la mitjana dels països de l'OCDE i uns nivells d'instrucció superior de la població de 30 a 34 anys que es situen clarament per sobre de la mitjana europea. És a dir, en l'àmbit internacional, la població jove del nostre país adquireix un nivell més elevat de competències instrumentals bàsiques en finalitzar els ensenyaments obligatoris, i també assoleix ensenyaments superiors proporcionalment per sobre del que ho fan els joves de la majoria de països de la Unió Europea.

Malgrat això, la crisi econòmica està provocant un empitjorament de les condicions de vida de molts infants i moltes famílies a Catalunya, esdevenint un factor de dualització social que, al seu torn, reforça una dualització educativa ja existent. La forta polarització de l'estructura formativa de la població adulta es manifesta en un pes més important de la instrucció superior respecte la mitjana dels països de la Unió Europea, però també per un major dèficit formatiu, en detriment dels segments de població amb estudis mitjans. Aquesta realitat dual també es reproduïx en el sistema educatiu formal, on paradoxalment el nostre país té més població jove que assoleix un nivell d'instrucció superior, però compta amb una proporció més elevada de població jove que abandona el sistema educatiu prematurament, abans d'accedir o d'haver superat els ensenyaments secundaris postobligatoris. De fet, els problemes de *rendiment acadèmic* existents a Catalunya, responen a factors que tenen més a veure amb altres dimensions de l'èxit educatiu, especialment amb l'*equitat*.

La necessitat de majors nivells d'equitat s'evidencia, per exemple, en el nivell d'*adhesió educativa* d'una part de la població amb baixos nivells de capital social i cultural. Catalunya presenta, per exemple, desigualtats en l'accés a l'escolarització preobligatòria i als ensenyaments postobligatoris, però també en la participació a l'oferta d'educació no formal i de formació al llarg de la vida. En totes aquestes etapes d'educació no obligatòria, els fills i filles i els progenitors de famílies socialment menys afavorides tendeixen a formar-se menys al llarg de la vida que els de famílies amb un capital més elevat, que ja parteixen de menys dèficits formatius. Cal posar de manifest que certes característiques estructurals del nostre sistema contribueixen a reproduir dèficits d'èxit educatiu, com és el cas dels dèficits de provisió d'oferta de formació professional i de programes de segones oportunitats.

Quan hom analitza les *trajectòries formatives*, s'adona del fort condicionament de l'origen social: la població socialment menys afavorida tendeix a incorporar-se més tard al sistema educatiu i l'abandona abans que la població amb un capital social més alt. Les darreres dades censals disponibles evidencien que la majoria de fills i filles de famílies de classes mitjanes professionals o de progenitors amb estudis superiors assoleix nivells d'instrucció superior, mentre que la majoria dels fills i filles de classes treballadores o de progenitors amb estudis baixos no supera els ensenyaments secundaris postobligatoris. Combatre l'abandonament educatiu prematur, doncs, requereix corregir aquestes desigualtats educatives relacionades amb l'origen social, doncs és l'alumnat socialment menys afavorit que té un marge de millora de l'èxit educatiu més ampli.

D'altra banda, les elevades taxes d'abandonament educatiu prematur a Catalunya també deriven en problemes en la transició entre escola i treball, especialment en l'actual context de crisi, per les grans dificultats d'ocupació de la població amb escassa formació disposada a treballar. En aquest sentit, val a dir que Catalunya compta amb un dels percentatges de població jove que no estudia ni treballa (*NEET*) més elevats del conjunt de països de la Unió Europea. Òbviament, aquesta situació de doble exclusió del sistema educatiu i del mercat laboral afecta en major grau a la població jove amb dèficits formatius, que romanen menys temps en els estudis i es veuen més afectats per experiències d'atur.

Finalment, si bé és cert que la població amb més formació tendeix a disposar de millors condicions d'ocupació que la població amb dèficits formatius, l'èxit educatiu concebut com a *retorn de la inversió en educació* es veu negativament afectat pel desajustament existent entre l'estructura ocupacional, amb un pes comparativament baix de l'ocupació d'alta qualificació, i l'estructura formativa, amb un pes comparativament elevat de població amb nivell d'instrucció

Radiografia de la realitat catalana: algunes xifres

- ✓ Abandonament prematur: reducció del 7% en els darrers 3 anys, però cal reduir el 26% al 15% que fixa l'Estratègia europea per al 2020.
- ✓ Educació polaritzada: un 30,8% de població té estudis superiors i un 47,4% té estudis bàsics o inferiors.
- ✓ Una generació en risc: un 21,9% de joves no estudia ni treballa.
- ✓ Desajustos entre estructura formativa i estructura ocupacional: el 33% dels llocs de treball requereixen una qualificació alta i el 41% de la població té estudis superiors.
- ✓ Participació a la formació al llarg de la vida estancada i no equitativa: un 9,9% hi participa i l'origen social n'explica l'accés.
- ✓ Estratègia per generar riquesa: invertir en capital humà. Per situar-nos en la mitjana europea, s'hauria d'augmentar d'un 4% a un 5,2% del PIB.
- ✓ La família és clau: el 30% dels infants socialment menys afavorits consumeix 3 vegades més TV que la resta.

superior. Aquest desajustament dificulta l'accés a l'ocupació d'alta qualificació a tota aquella població que ha presentat una trajectòria escolar sòlida i dilatada en el temps, i no afavoreix que els joves amb més dificultats d'escolarització romanguin al sistema educatiu, atès que el cost d'oportunitat de la inversió en educació és més elevat. A més, malauradament, l'estructura ocupacional catalana compta amb una proporció relativament elevada d'ocupació de baixa qualificació, que en èpoques pretèrites de bonança econòmica ha resultat atractiva per a molts joves que han decidit interrompre les seves trajectòries formatives per incorporar-se al món del treball.